

BOTANICUM

KASVITIETEEN TIEDOTUSLEHTI • 3/2022 • 17.6.2022

Helsingin yliopiston Luonnontieteellisen keskuksen Luomuksen kasvitieteen yksikkö
sekä Viikin kasvibiologia

Vastaava päätoimittaja Marko Hyvärinen (@helsinki.fi), toimittaja Leena Helynranta (@helsinki.fi)

LUOMUS

LUONNONTIETEELLINEN KESKUSMUSEO

Vierailijoita

- 26.6.–2.7. **Romeo Di Pietro**, Italia, Sapienza University of Rome. Romeo tutkii kalvaspajun (*Salix hastata*) evoluutiomaantiedettä. Kalvaspaju on Apenniineilla relikti, ja päälevinneisyys on Fennoskandiassa. Tavoite lienee selvittää populaatioiden eroja molekyyliomenetelmiä käyttäen. Yhteyshenkilö Henry Väre.
- 11.–29.7. **Raquel Pino Bodas**, Espanja, Madrid. Synthesys-vierailija sieni- ja sammaltiimissä. Tutkimusyhteistyö ja osallistuminen Willi Hennig Society -kokoukseen. Yhteyshenkilö Soili Stenroos.
- 21.–31.7. **Salvador Arias**, Argentiina, Tucumán. Tutkimusyhteistyö ja osallistuminen Willi Hennig Society -kokoukseen. Yhteyshenkilö Soili Stenroos.
- 31.8.–17.9. **Gaik Ee Lee**, Malesia, Terengganu, Universiti Malaysia, Faculty of Science and Marine Environment. Synthesys-vierailija sieni- ja sammaltiimissä. *A taxonomic revision of the genus Lejeunea (Lejeuneaceae: Marchantiophyta) in Papua New Guinea*. Yhteyshenkilö Xiaolan He.

Di Pietro

Arias

Lee

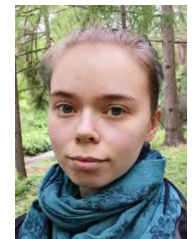
Pino Bodas

Henkilöstö uutisia

- 16.3.–25.5. **Henriikka Rossi**, yliopistoharjoittelija sieni ja sammaltiimissä. Henriikka kunnosti näyttöitä, järjesti käsikirjastoa ja avusti digitoinnissa. Ohjaajat Sanna-Laaka Lindberg ja Pertti Salo.
- 4.2022→ **Joette Crozier**, Luovan (Helsingin yliopiston Luonnonvaraisten eliöiden tutkimuksen tohtorihjelma) tohtoriopiskelija, aloitti väitöskirjansa teon alkuvuodesta. Hän kehittää menetelmiä uhanalaisten kääpien siirtoistutuksiin (*Reintroduction of threatened wood-inhabiting fungi by inoculation and translocation*). Joette tekee väitöskirjaansa Lukessa Leena Hambergin ohjauksessa; toinen ohjaaja on Luomuksen **Otto Miettinen**. Ruotsalainen Stiftelsen Skogssällskapet on myöntänyt hankkeelle rahoitusta.
- 1.5.–30.4.2023 **Christina Fredriksson**, museoavustaja sieni- ja sammaltiimissä. Työhön kuuluu näyttöiden kunnostusta, järjestämistä ja digitointia. **Paula Pehkonen** sijaistaa Christinaa puutarhateimissä.
- 9.5.–8.11. **Virva Lyytikäinen**, Crop Wild Relatives -hankkeessa (Viljelykasvien luonnonvaraiset sukulaiset). Työhön kuuluu CWR-prioriteettilajien kasvillisuuskartoitusta sekä siemen- ja DNA-näytteiden keruuta.
- 6.2022→ **Dewi Susan** aloitti väitöskirjansa teon Luomuksessa ja Luova-tohtorikoulussa kesäkuun alussa **Otto Miettisen** ja **Jaakko Hyvösen** ohjauksessa. *The family Hymenochaetaceae in Malaysian Region: A systematics study* käsittelee kääpien ja orvakoiden taksonomiaa *Hymenochaetaceae*-heimossa, johon kuuluvat esimerkiksi arinakäävät ja vuotikat, erityisesti Malesian kasvimaantieteellisellä alueella. Dewin koti-instituutio on Indonesian kansallinen tutkimus- ja innovaatiokeskus (Badan Riset dan Inovasi Nasional eli BRIN), kansallisherbaarion (Herbarium Bogoriense, BO) yhteydessä. Dewillä on apuraha väitöskirjaansa Indonesiasta vuoteen 2025 asti. Dewin työpaikka on kasvimuseon 3. kerroksessa, ja hän tulee tekemään töitä myös DNA-laboratoriossa eläinmuseolla.

Joette

Virva

Anastasia

- 1.7.–30.9. **Anastasia Rinas**, yliopistoharjoittelija kasvitieteessä. Työhön kuuluu kokoelmanhoitoa tai digitointia. Yhteyshenkilö Henry Väre.

Kasvitieteen yksikön tutkijatohtorin haku alana systematiikka, taksonomia, luonnonsuojelubiologia tai eliömaantiede oli avoinna keväällä 2022. Määräaikaan mennessä (12.4.) saapui 17 hakemusta, joiden perusteella asiantuntijatyöryhmä kutsui haastatteluun kolme hakijaa. Luomuksen johtaja Aino Juslén ja kasvitieteen yksikön varajohtaja Henry Väre haastattelivat Abdullah Abdullahin 14.6., Alice Gerlachin 16.6. ja Annina Kantelisen 15.6. Kokonaisarvion perusteella tehtävään esitetään **Annina Kantelista**. Annina aloittaa tehtävässä loppuvuodesta, kun edellisen tutkijatohtorin **Jorge Floresin** kausi päättyy.

Puutarhateimien kausitarhureita tällä kasvukaudella:

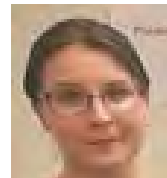
- Kaisaniemessä **Sari Möttönen** ja **Paula Pehkonen**
- Kumpulassa **Henri Kaarnila**, **Iiona Falkenberg**, **Tia Kousa** ja **Minna Ranua**

Sari

Henri

Tia

Minna

Dewi

Annina

Matkoilla

29.6.–4.7. **Lilith Weber**, Austria, Graz, at the 2nd Symposium *Bryophytes and Lichens* of the Bryologisch-lichenologische Arbeitsgemeinschaft Mitteleuropas (BLAM) e. V. She will be giving a presentation on *Subarctic Lichen Diversity and the role of snow as an ecological factor* as well as have two days of lichenological excursions in the Austrian alps.

Saatua rahoitusta

- Stiftelsen Skogssällskapet, 1 496 975 SEK (n. 142 000 €), *Reintroduction of threatened wood-inhabiting fungi on pine, spruce, aspen and willow trees by inoculation and translocation*. Päähyödynsääja on **Luke**, muutama tuhat euroa tulee **Luomukselle**, jossa kumppanina **Otto Miettinen**.
- **Xiaolan He**, 3 000 € Pentti Tuomikosken rahasto, *Towards a Nordic research network on bryophyte systematics, diversity and distribution* (organizing a workshop).
- **Jaakko Hyvönen**, 1 500 € Pentti Tuomikosken rahasto, *Sharing primary genome data with colleagues in Germany, Switzerland & USA*.

HennigXXXIX Helsinki, 24–28 July

Due to low number of registrations we decided to enable also **virtual participation** in HENNIGXXXIX (helsinki.fi/hennigxxxix). Fee for this is 50 € and the link will be sent to those choosing this option by Fri July 22nd. However, for those giving oral online presentation this fee will be waived. Naturally we wish to meet many of you IRL/F2F here in Helsinki, so keep on mind also that you still have time to use **early bird registration rates until June 24th**. — **Jaakko Hyvönen**, professor, Mycology and Bryology Team

Uusia julkaisuja

Andreev, M.P., **Ahti**, T., Gagarina, L.V. & Himelbrant, D.E. (eds.) 2022: Lichen flora of Russia. *Parmeliaceae*. — 187 pp., 124 figs., 88 maps. KMK Scientific Press, Moscow & St. Petersburg. (In Russian).

Hæggström, C.-A. & Hæggström, E. (†) 2022: Florula Nåtöensis – an annotated checklist. — Memoranda Societatis pro Fauna et Flora Fennica 98, Suppl. 1: 1–132. **Keväällä ilmestyi Memorandan erikoisnumero Ahvenanmaan Nåtön saaren kasvistosta**. journal.fi/msff/issue/view/8109

Koponen, T. 2022: Tarinaa pioneista. — Lohjan Saaristo 17: 14–17.

Kurtto, A. & **Helynranta**, L. 2022: Kevään juhlaa, puistokäenrieska ja etelänkiurunkannus. — Lutukka 38: 76–83.

Lahti, T. & **Lampinen**, R. 2022: Kasviatlas kaipaa tekijöitä. — Lutukka 38: 30–37.

Lahti, T. & **Lampinen**, R. 2022: Kasviatlaksen kolmas ulottuvuus. — Lutukka 38: 38–46.

Lahti, T. & **Lampinen**, R. 2022: Muutosta Kasviatlaksen kartoilla. — Lutukka 38: 47–55.

Pihlaja, K., Kuitunen, T., Maanpää, L., Kestilä, A., **Laaka-Lindberg**, S., Vainio, O., Huhta, A.-P., Ervasti, E., Syrjänen, K., Parnela, A., Kypärä, T., Hopkins, T., Ulvinen, T., Huttunen, S., Juutinen, R., Marsh, T. & Hankonen, E. 2022: New national and regional biological records for Finland 10. Contributions to Bryophyta and Marchantiophyta 9. — Memoranda Societatis pro Fauna et Flora Fennica 98: 21–35. journal.fi/msff/article/view/119817

Piirainen, M. 2022: Kasviatlas uudessa vaiheessa. — Lutukka 38: 2.

Poczi, P. 2022: Heredity Before Mendel: Festetics and the Question of Sheep's Wool in Central Europe (1st ed.). — 258 p. CRC Press. doi.org/10.1201/9781003184973

Romani, F., **Flores**, J.R., Tolopka, J.I., Suarez, G., **He**, X. & Moreno, J.E. 2022: Liverwort oil bodies: diversity, biochemistry, and molecular cell biology of the earliest secretory structure of land plants. — Journal of Experimental Botany 8: erac134. doi.org/10.1093/jxb/erac134

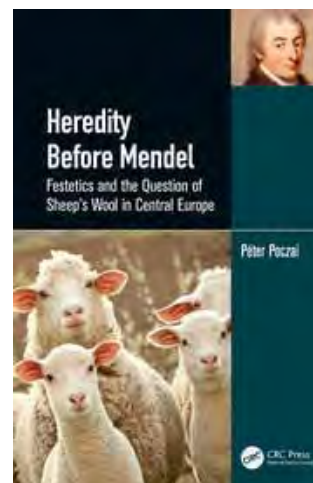
Ryttäri, T., Ahola, A., Nielsen, J. & **Väre** H. 2022: Mutayrttikasveja ja muita rantojen pieniä kärsijöitä etsitään! — Lutukka 38: 20–29.

Seyfullah, L.J., Roberts, E.A., Jardine, P.E., **Rikkinen**, J. & Schmidt, A.R. 2022: Uncovering the natural variability of araucariacean exudates from ex situ and in situ tree populations in New Caledonia using FTIR spectroscopy. — PeerJ Analytical Chemistry 4:e17 doi.org/10.7717/peerj-achem.17

Türk, R., Berger, F., Berger, A., Berger, M., Cezanne, R., Dolnik, C., Eichler, M., Gruber, J. P., Grünberg, H., Hafellner, J., Klüssendorf, J., Neumann, P., Otte, V., Schultz, M., Stapper, N., Teuber, D., Thüs, H. & **Weber**, L. 2022: Lichens and lichenicolous fungi in the UNESCO biosphere park Salzburger Lungau (BLAM-Excursion 2019) — Herzogia 35: 61–104.

Verloove, F. & **Sennikov**, A.N. 2022: Proposal to conserve the name *Sida albida* (*Abutilon albidum*) (*Malvaceae*) with a conserved type. — Taxon 71(3): 696–697. doi.org/10.1002/tax.12750

Väre, H. 2022: Varhainen arboretum Piikkiön Harvaluodossa. — Sorbifolia 53(2): 83–92.

Esiintymisiä

Ahti, Teuvo: *Juhlapuhe, jossa erityisesti muisteltiin biologian ja maantieteen opiskelua 1950-luvulla*. Helsingin yliopiston biologian opiskelijain ainejärjestön Symbioosin 70-vuotisjuhla, Ravintola Paasitorni, 28.5.

Rikkinen, Jouko: Mitä on pääkaupungin puistot mystisesti täyttänyt ”nöyhtä”? Kasvitieteen professori äkkää heti, mistä on kyse. Haastattelu, Helsingin Sanomat, 8.6. www.hs.fi/kaupunki/helsinki/art-2000008869862.html

Uusi kasviatlas kertoo: menestyjäkasvit sopeutuvat maankäytön muutoksiin

Kasvitieteen yksikön Kasviatlaksesta on julkaistu **uusi versio** 14.6. kasviatlas.fi. Uutta on vertailu 500 yleisimmän kasvilajin levinneisyyden eroista ajanjaksojen 1958–1999 ja 2000–2020 välillä. Menestyjissä on sekä vieraslajeja että alkuperäiskasveja. Lajimäärältään suurin yleistyneiden ryhmä ovat kuitenkin ne Suomen alkuperäiset kasvit, jotka menestyvät nykyään hyvin myös ihmistoiminnan muokkaamilla kasvupaikoilla. Tämän joukon tutuimpia edustajia ovat muun muassa leskenlehti, leveäosmankäämi, pietaryrtti, koiranputki ja isonokkonen. — *Yliopiston tiedote* 16.6.

Annetaan hyvään kotiin

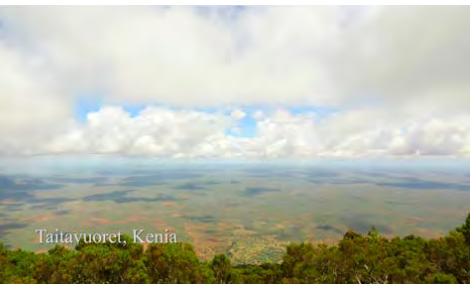
Seuraavat biologiset sarjat tarvitsevat uuden kodin: Suomen eläin- ja kasvitieteen julkaisutoimikunnan *Acta Botanica Fennica*, Societas pro Fauna et Flora Fennican *Flora Fennica* (mm. Brotherus: *Die Laubmoose Fennoscandias*), *Acta Societatis, Meddelanden* ja *Memoranda*, Suomen Biologian Seura Vanamon *Luonnon Ystävä / Luonnon Tutkija*, Dendrologian Seuran *Tiedotuksia / Sorbifolia*, Suomen Sieniseuran *Sienilehti* ja Kasvimuseon *Lutukka*. Osa sarjoista on täydellisiä, osasta puuttuu joitain numeroita. Sarjat ovat haettavissa Etu-Töölöstä. Ota yhteyttä! — *Björn Federley*, puh. 040 510 0542, bjorn.beati@federley.com.

Veden matka kertoo ilmastonmuutoksen vaikutuksista paikallisten äänellä

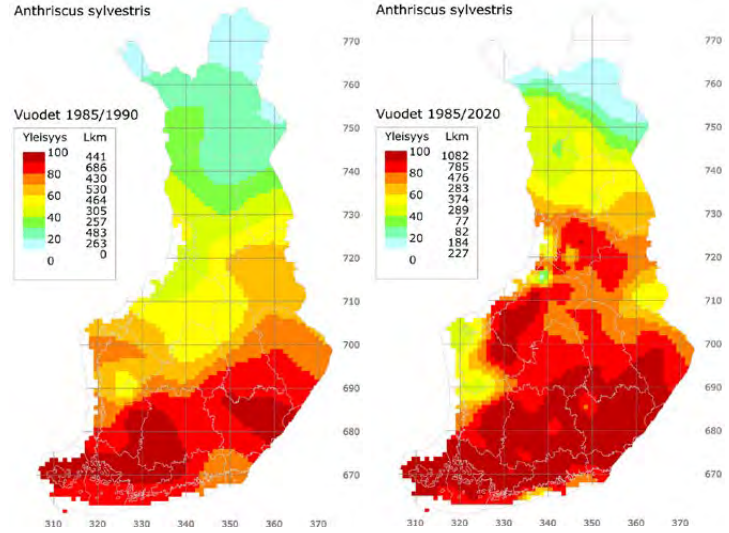
Kenian **Taitan tutkimusasemalla** tutkitaan veden ikaikaista kiertokulkua ja satokausien vaihtelua trooppisella alueella, jolla ilmastonmuutos kiristää uhkaavasti otettaan. Toni Laineen

ohjaaman ja yhdessä **Jouko Rikkinen** ja Petri Pellikan kanssa käsikirjoittaman **Veden matka -elokuvan** asiasisältö perustuu Helsingin yliopiston ja paikallisten Itä-Afrikassa yhdessä toteuttamien tutkimushankkeiden tuloksiin. Elokuvassa paikallinen maanviljelijä, opettaja, kylän vanhin ja metsähallinnon virkamies kertovat omin sanoin, kuinka ilmasto on muuttunut ja miten veden puute on alkanut vaikuttaa heidän elämäänsä.

Veden matka esitettiin YLE ykkösellä kaksi kertaa (26.5. ja 4.6.) ja sai yhteensä yli 320 000 katsojaa. Nyt elokuva on milloin vain nähtävissä YLE Areenassa, jossa se myös säilyy pysyvästi. Areenassa se on tähän mennessä katsottu yli 24 000 kertaa: areena.yle.fi/1-61218224. *Yliopiston tiedote* 25.5.

Taitavuoret, Kenia

▲ Koiranputken levinneisyyskartta vuosien 1958–1999 ja vuosien 2000–2020 kasviatlasaineiston perusteella.

▼ Koiranputken menestyjärooli on parhaimmillaan nähtävissä juuri tähän aikaan niityillä ja pientareilla. Helsinki, Taka-Töölö, Pauligin huvila, 14.6.2008 LH

Idänmasmalon pelastusoperaatio sai huomiota

Myllypurolaisen idänmasmalon (*Anthyllis vulneraria* subsp. *polyphylla*) Kumpulan kasvitieteellisessä puutarhassa kasvatettujen taimien istutustapahtumasta Raide-Jokerin varikolle Roihupeltoon 25.5. uutisoitiin muun muassa Ylen uutisissa yle.fi/uutiset/3-12459421, ja Ylen uutiset Uusimaassa, areena.yle.fi/1-50963904 (kohdasta 3.45 alkaen).

Kuvat Pertti Pehkonen 25.5.

Ystävien retki Loviisan seudulle lampien puutarhoihin

Kasvitieteellisen puutarhan ystävien kesäretki suuntautui tänä vuonna 11. kesäkuuta Itä-Uudellemaalle. Retkelle osallistui 25 hyväntuulista ja innokasta jäsentä, joiden ensimmäinen pysähtymispaikka Loviisassa oli Kuninkaanlampi. Se on yksityinen puutarha, joka on vuosittain avoinna suurelle yleisölle Loviisan avoimet puutarhat -tapahtuman aikana. Kuninkaanlampi ei ole luonnonlampi vaan on syntynyt 1700-luvun jälkipuoliskolla, kun kaupungissa tehtiin linnoitustöitä ja kaivantoja; lampi onkin vedellä täyttynyt entinen kaivanto. Puutarhan isäntäväki, Olga Isaeva ja Markku Pulkkinen, kertoivat lammen kunnostustöistä ja talon historiasta. Paljastui, että upea vanha talo on Loviisan toiseksi vanhin, yli 250-vuotias, ja yksi niistä harvoista taloista, jotka selvisivät vaurioitta vuonna 1855 Krimin sodan aikaisesta Loviisan palosta. Puutarha oli rehevä, monilajinen ja inspiroiva.

Toinen kohde kaupungissa oli Loviisan kappelia ympäröivä Kappelinpuisto lampineen sekä siitä hiukan pohjoiseen sijaitsevan Komendantintalon puutarha.

Puisto oli vihreä ja varjoisa suurine vanhoine lehtipuineen, mutta uusina puina katuvarteen oli istutettu myös visakoivuja. Komendantintalon puutarha oli uusi, perustettu 1998. Se oli pieni muotopuutarha, jossa keskeinen teema olivat hyötykasvit ja siksi koristekasveja oli varsin niukasti. Kasvivalikoimassa oli mauste-, väri-, tuoksu- ja lääkekasveja. Alueen reunalle oli pystytetty humalasalvoja ja melko äsken istutettu omenapuita. Loviisan keskustasta poistuttaessa matkalaiset poikkesivat vielä paikallisessa puutarhamyymälässä ostoksilla.

◀ Maralkäpylatva, *Rhaponticum carthamoides*, tunnetaan voimaannuttavana rohtona. Komendantin puutarha. Kuva Vanamo Salo.

▲ Oli ihana nauttia herkulliset vadelmamuffinikahvit istuen Kuninkaanlammen puutarhan sinisillä puutuoleilla ja ihailta kukkaloistoa. Kuva Talvikki Salo.

Loviisan keskustasta matka jatkui Ruotsinpyhtäälle, jossa vierailtiin Eija's Garden -elämyspuutarhassa. Puutarhan luoja Eija Keckman oli paikalla kertomassa paikan perustamisen ja rakentamisen vaiheista. Elämyspuutarhan idea on tarjota tunnelmiltaan erilaisia kokonaisuuksia, joita kulkija kohtaa alueen läpi vaeltaessaan. Monissa kohdin oli tavoiteltu englantilaista tyyliä, mutta paikoin vaikutteita oli otettu myös itämaisistä puutarhoista. Mieleenpainuvimpana näkynä

olivat alueen valtavat kiviröykkiöt, jotka olivat muodostuneet jääkauden kuljettamasta aineksestä. Puutarhan vanhan vuonna 1880 rakennetun torpan ympäristössä oli upeita kukkaistutuksia.

Matkan loppu vietettiin Strömforsin ruukin alueella Kymijoen yhden haaran varrella. Siellä oli mahdollisuus käyttää vapaa-aikansa käyskentelemällä joen varrella sekä vierailemalla ruukin museossa ja kirkossa, jossa oli Helene Schjerbeckin maalaama alttaritaulu. Sattumalta käyntimme osui yhteen Bluegrass-festivaalin kanssa, joten tavallisen silmänruuan lisäksi oli tarjolla myös iloa korville. Katsottavaa oli ollut paljon ja kun sääkin oli ollut loistava, matkalaiset olivat tyytyväisiä päättäessään päivän Kaisaniemen portille iltakuuden maissa. — *Vanamo Salo, puutarhan ystävien sihteeri*

Eijan puutarhan Tulipa 'Ice Cream', jota voisi kutsua vaikkapa tuuttitulppaaniksi. Kuva Pertti Pyhtilä.

120 vuotta tutkimustyötä Tvärminnessä

Juhlanäyttely *Intohimona Itämeri* avasi näyttävästi Luonnontieteellisen museon parven uuden näyttelytilan 17.5. Museon neljännen kerroksen tilat muutettiin pop up -parveksi, jossa Itämeritutkimusta ja merenalaisia maisemia nyt esitellään. *Intohimona Itämeri* on esillä 30.10. saakka ja avoinna [museon aukioloaikoina](#). Tvärminnen eläintieteellinen asema juhlistaa 120-vuotista tutkimustyötään kutsumalla yleisön vierailulle **avointen ovien päivänä lauantaina 3. syyskuuta kello 11–17.**

Luomuksessa tapahtuu

Mauri Korhonen 1927 – 2022

Kuva: Marika Turtainen 2012

Mauri Kalervo Korhonen syntyi 18.8.1927 Helsingissä ja kuoli Espoossa 94-vuotiaana 29.4.2022. Hän asui koko ikänsä pääkaupunkiseudulla, viimeiset 68 vuotta samassa asunnossa Tapiolassa.

Mauri kävi kansakoulun Helsingissä. Heti koulun jälkeen hän lähti laivapojaksi suomalaiseen kauppalaivaan, jolla joutui kokemaan eräitä toisen maailmansodan pahimpia pommituksia Hampurissa. Hänen kotinsa tuhoutui Helsingin pommituksissa. Maurista tulikin rauhan mies. Hän kieltäytyi aseellisesta ja aseettomasta palveluksesta, minkä vuoksi joutui silloisen lain mukaisesti joksikin aikaa vankilaan. Nuoruudessaan Mauri teki hyvin monenlaisia töitä käyden samalla Ateneumin iltakoulua ja valmistui piirtäjäksi. Piirtäjänä hän työskenteli ensin Rakennushallituksen kaavoitusosastolla, sitten arkkitehtitoimisto Kautosella.

Lapsesta saakka Mauri oli piirtämisen ohella innostunut luonnosta ja vietti päiväkausia Korkeasaarella piirtämässä eläimiä. Lapsuudenkodissa ei sienä käytetty, mutta yhdessä vaimonsa Eine Elviiran kanssa hän marjasti ja sienesti ahkerasti. Ystävperheen kahden lapsen kuoltua herkkusieninä syödyn valkokärpässiä

aiheuttamaan myrkytykseen ruokasienten keräys muuttui Maurille määrätietoiseksi sienten opiskeluksi ja harrastukseksi. Sienten ulkonäköä on vaikea esitellä sanoin ja niinpä hän hankki kameran ja ryhtyi valokuvaamaan sienä. Alusta saakka hänen sienikuvansa olivat poikkeuksellisen hyviä, ne oli otettu luonnossa ja siten, että tärkeät tuntomerkit näkyivät. Hän alkoi käydä Suomen Sieniseururan sieninäyttelyissä ja kokouksissa 1950-luvun alkupuolelta lähtien, liittyi Sieniseuraan ehkä Toivo Rautavaaran ja Risto Tuomikosken innostamana ja pian esitti Sienilehdessä ensimmäiset tiedonantonsa sienistä.

Elokuvausta Aasian retken alkumatkalla Alpeilla 1972; Mauri ja Ilkka Kukkonen. Kuva: P. Uotila.

Taitava sienten tunnistaja ja valokuvaaja huomattiin yliopiston kasvitieteilijöiden piirissä ja Korhonen rekrytoitiin 1969 kasvimuseon apulaiskonservaattoriksi, sittemmin konservaattoriksi. Hänen työnkuvaansa kuuluivat näytteiden konservoinnin ja dokumentointivalokuvauksen ohella näytteiden yksityiskohtien makroskooppinen ja mikroskooppinen valokuvaus. Etenkin makroskooppiseen kuvaukseen hän joutui kehittämään uusia tekniikoita. Työhön ja harrastuksiin sisältyivät koko ajan myös sienten ja kasvien valokuvaus luonnossa ja näytteiden keruu. Vuonna 1972 Mauri osallistui kasvimuseon puolen vuoden pituiseen tutkimusmatkaan Lounais-Aasiaan ja Intiaan. Matkalla hän valokuvasi väri- ja mustavalkofilmeille,

elokuvasi, keräsi sienä ja kasveja ja toimi kolmehenkisen joukon kätevästä monitoimimiehenä. Hymyilevästä supliikkimiehenä hän onnistui kuvaamaan muslimimaissakin paljon myös ihmisiä.

Mauri kehitti jatkuvasti sienituntemustaan ja pysytteli uuden sienitutkimuksen tuntumassa muun muassa osallistumalla ahkerasti sienikongresseihin niin Suomessa kuin muualla Euroopassa. Hän oli erityisen kiinnostunut rouskuista ja tateista keräten niistä tuhansia museonäytteitä ja kirjoittaen niistä, osin yhdessä muiden kanssa, kuusi tieteellistä artikkelia Karsteniaan. Niissä hän kuvasi muutamia tieteelle aiemmin tuntemattomia tatti- ja rouskulajeja. Hänen kunniaakseen muut tutkijat antoivat kuvaamilleen sienilajeille Korhoseen viittaavia nimiä (*Hygrophorus korhonenii*, *Entoloma korhonenii*). Huomionosoituksena tieteellisistä saavutuksistaan Mauri Korhonen promovoitiin vuonna 1986 Helsingin yliopistossa filosofian kunniaatohtoriksi.

Työura kasvimuseon konservaattorina jatkui vuoteen 1990 asti, jolloin Mauri jäi eläkkeelle, mutta senkin jälkeen hän vaikutti parikymmentä vuotta aktiivisena emerituksena kasvimuseossa. Hänen kasvimuseoon keräämiensä sieninäytteiden luku lienee noin 8 000. Valtaosa näytteistä on pääkaupunkiseudulta, mutta niitä on myös mm. Ahvenanmaalta, Kuusamosta, Rovaniemeltä ja Kilpisjärveltä; ulkomailta näytteitä kertyi Aasian retken lisäksi etenkin Pohjois-Norjasta, Ruotsista, Virossa ja Ranskasta. Mauri retkeili paljon Risto Tuomikosken kanssa.

Etenkin sienten ja kasvien valokuvauksessa Korhonen käytti 6×6 cm rullafilmiä ja 9×12 cm laakafilmiä. Hän kuvasi pitkään mustavalkofilmiä kehittämien ja valmistamien kuvien itse. Myöhemmin hän siirtyi väridiafilmiin. Hän myös vaikutti kasvimuseon näyttöiden digikuvauksen käynnistämiseen, mutta ei itse varsinaisesti ottanut käyttöön digikuvausta. Kaiken kaikkiaan Korhonen arvioi ottaneensa 11 000 sienikuvaa. Lisäksi hän otti huomattavan määrän kasvikuvia luonnosta ja herbaarionäytteistä kasvimuseon ja tutkijoiden tarpeisiin ja kasvikirjoihin. Hänen valokuviaan on Suomen valokuvataiteen museossa Helsingissä, sienikuvat pääasiassa Suomen Sieniseuran hallussa ja Aasian matkaan ja herbaarionäytteisiin liittyvät kuvat Luomuksen kasvitieteen yksikön arkistossa.

Korhonen sai 1976 valtion taiteilijapalkinnon dokumenttivalokuvauksesta. Kuvauskohteiden olennaisten tuntomerkkien ohella hän kiinnitti aina huomiota kuvien sommitteluun, valaistukseen, tarkennukseen ja taustaan. Eläkkeelle jäätyään hän maalasi sienistä akvarelleja. Hänen valokuviaan ja akvarellejaan oli esillä useissa näyttelyissä, valokuvia muun muassa näyttelyssä Luontokuvat – suomalainen luonnonvalokuvaus 100 vuotta (2001). Vuonna 1975 hänellä oli yksityisnäyttely Suomen valokuvataiteen museon studiolla Helsingissä ja 1990 Tammisaaressa. Korhonen toimi aktiivisesti Tapiolan kamerakerhossa.

Mauri Korhonen oli Suomen Sieniseuran puheenjohtaja vuodesta 1986 vuoteen 2005, jolloin hänet valittiin seuran kunniapuheenjohtajaksi. Hän osallistui seuran nimistötoimikunnan työhön ja *Suomen suursienten nimet* -luettelon laadintaan 1989 ja vaikutti määrätietoisesti sienten käytettävyyssuokituksen yhtenäistämiseen ja yhtenäisen käytettävyyssuokituksen käyttöönottoon Suomessa. Hän myös auttoi seuran varainhankinnassa niin kuvillaan kuin kirjoillaan. *Sienilehden* toimittaja Korhonen oli 28 vuotta, 1989–2016. Hän kirjoitti *Sienilehden* paljon hyvin monenlaisia sieniin liittyviä artikkeleita, joskus pakostakin, kun artikkelitarjontaa ei ollut riittävästi. Kaikkiaan hänen artikkeleitaan lehdessä on vuosilta 1959–2015 yli 150.

Mauri tyypillisimmillään, esittelemässä sieniä Tapiolan metsäpäivillä 2010. Kuva: J. Palmén

▲ XVII Pohjoismaiden sienitieteen kongressi Hyttälässä 2005. Vasemmalta oikealle Eila Smolander, Esteri Ohenoja, Teppo Rämä, unkarilainen Imre Rimóczi, Mauri Korhonen. Kuva: J. Palmén

Muutamia sieniin ja/tai valokuvaukseen liittyviä Korhosen artikkeleita on muissakin lehdissä, kuten *Kameralehdessä*, *Sorbifoliassa*, *Tiede 2000:ssä* ja joissakin aikakauslehdissä ja kirjoissa. Hän esimerkiksi kirjoitti Helsingin kasvitieteellisen puutarhan sienistä *Puutarhan eliömaailmaa* -julkaisuun 1983 ja Kilpisjärven alueen sienistä *Suurtunturien luonto* -kirjaan 2004. Korhosen ottamista valokuvista on myös tehty postikortteja ja julisteita.

Lehtiartikkeleitten ohella Korhonen kirjoitti niin ruoka- kuin myrkkysienistä toistakymmentä kirjaa: *100 sientä* (1973; ruotsiksi 1976, norjaksi 1976, tanskaksi 1976, venäjäksi 1981), *Myrkkysieniopas* (M. Korhonen & K. Pohjola 1976, 1981), *Myrkkysienet ja sienimyrkytykset* (H. Harmaja, M. Korhonen & H. Åkerblom 1976), *Ruokasieniopas* (1977), *Sienestäjän kirja* (1978; ruotsiksi 1980), *Sienestäjän taskukirja* (1981; viroksi 2013), *Suomen rouskut* (1984), *Uusi sienikirja* (1986), *Sata parasta ruokasientä* (1996), *Huikkeitä sienijuttuja* (1997), *Tunnista sieni* (2005; viroksi 2007), *Löydä ruokasieni* (2008), *Sienet Suomen luonnossa* (2009), *Sienet ja sieniherkut* (M. Korhonen & T. Lehtovaara 2012). Muutamista sienikirjoista on otettu useita painoksia, *Sienestäjän taskukirjasta* vuoteen 2012 mennessä peräti 19. Kaikki kirjat on kuvitettu hänen ottamillaan valokuvilla ja useimmat myös hänen piirtämillään vinjettikuvilla sienistä. Muutamassa muussakin sienikirjassa on Korhosen valokuvat (mm. *Handelsvampar i bilder* 1973, *Kauppasienikuvasto* 1974, *Sienikuvasto* 3. p. 1973). Hänen roolinsa oli tärkeä Suomen Sieniseururan 1976 julkaiseman *Suursienioppaan* toimituskunnassa ja kuvittajana.

Myös Korhosen erinomaisia kasvivalokuvia on muutamissa kirjoissa, mm. *Mitä-Missä-Milloin, Otavan huonekasvikirja* (1972), *Perennat tekevät puutarhan, alppiruusut* (1974), *Uhatut kasvimme* (1983) ja *Kämmekät: Suomen orkideat* (M. Korhonen & S. Vuokko 1987). Valokuvauksestaakin hän ehti kirjoittaa opaskirjan *Luonnosta kuviksi* (M. Korhonen & T. Timonen 2003). Heti ensimmäisestä kirjasta, 100 sientä, hän sai vuonna 1974 valtion tiedonjulkistamispalkinnon; Suomen orkideat valittiin Vuoden luontokirjaksi 1987.

Mauri Korhonen toimi Ammattikasvatustieteiden keskeisenä asiantuntijana, avusti viranomaisia huume- ja myrkkysieninäytöksillä, kävi ahkerasti pitämässä esitelmiä sienistä, opetti sienikursseilla, toimi neuvojana sieninäyttelyissä ja antoi haastatteluja medialle. Hän olikin Suomen tunnetuin sieniasiantuntija ja -valmistaja 'Sieni-Korhonen' 1970-luvulta 2000-luvun alkuun. Eikä ihme, hän oli hyvä niin valokuvaamaan, kirjoittamaan kuin puhumaan, sosiaalinen, aina hymyilevä ja auliisti neuvova.

Maurin tytär Eeva Salomonsson (os. Korhonen) sekä Max Fritze, Jorma Palmén, Pertti Salo ja Tuuli Timonen auttoivat tietojen kokoamisessa – suurkiitos! — *Pertti Uotila, professori emeritus, kasvitiimi*

Tutkimusohjelmien seminaari

Tilaisuuden päätyttyä puutarhassa oli rauhallinen tunnelma ja kaunis iltavallo. Kuva E. Tidenberg

Luomuksen tutkimusohjelmien yhteinen seminaari ja illanvietto järjestettiin Kasvimuseolla 9.6. lähes 30 osallistujan voimin. Iltapäivän aikana tutkijat esittelivät etukäteen valmisteltua pohjaa hyödyntäen käyttämiään tutkimusmenetelmiä, tutkimuksellisen mielenkiintonsa kohteita sekä yhteistyöideoita ja toiveita tutkimusohjelmien toiminnalle. Luomuslaisten esitysten lisäksi tutkimusrahoituspalveluiden edustajat kertoivat rahoitusmahdollisuuksista ja tarjoamastaan tuesta sekä kannustivat aktiiviseen ja strategiseen rahoituksenhakuun.

Luomuksen tutkimustoiminnan yhteisen tavoitteen asettaminen korkealle nähtiin tärkeänä. Tutkimusohjelmilta toivotaan muun muassa verkostoitumista ja tiivistä yhteistyötä tutkijoiden ja tutkimusryhmien välillä, kansalliskokoomiemme laaja-alaista hyödyntämistä erilaisin menetelmin sekä yhteisiä seminaareja ja kursseja. Korona-ajan yksinäisen etätyöpuurtamisen jälkeen monet viihtyivät pitkään kollegoiden kanssa keskustellen ja tarjoiluista nauttien. — *Eeva-Maria Tidenberg, tutkimusohjelmien koordinaattori*

Luonnonkukkien päivä 19.6.

Yhteispohjoismaista Luonnonkukkien päivää vietetään tänä vuonna **ensi sunnuntaina 19.6.** Ympäri Suomen järjestetään kymmeniä opastettuja kasviretkiä. Katso [kalenterista](#) oman paikkakuntasi retket ja osallistu! Tämän vuoden 2022 teemalajina on mäkitervakko (*Viscaria vulgaris*).

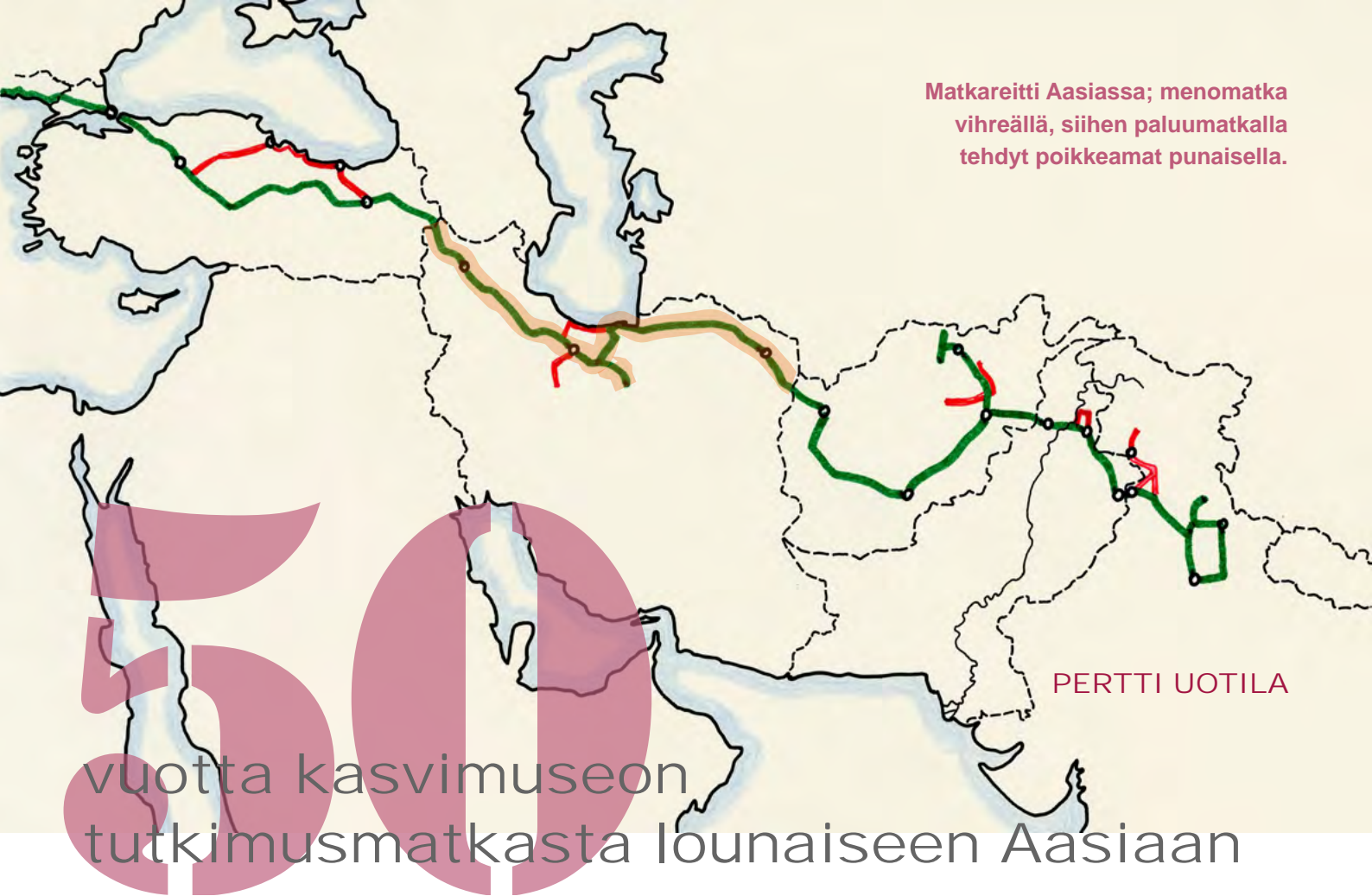

Kuva Keijo Luoto

Botanicum 4/2022 ilmestyy elokuun lopulla,
leppoisaa suven aikaa!

mutta sitä ennen vielä seikkailulle Persiaan...

Matkareitti Aasiassa; menomatka vihreällä, siihen paluumatkalla tehdyt poikkeamat punaisella.

PERTTI UOTILA

vuotta kasvimuseon tutkimusmatkasta lounaiseen Aasiaan

OSA 2. IRAN – ŠAAHIN VALTAKUNTA LÄNNESTÄ ITÄÄN

Iran, ikivanha Persia, on pinta-alaltaan 1 648 000 km². Vuonna 1972 se oli monarkia, hallitsijana Šaahi Mohammad Reza Pahlavi, vuoden 1979 vallankumouksen jälkeen maa on ollut islamilainen tasavalta, nyt hengellisenä johtajanaan Seyed Ali Khamenei. Väkiluku on kasvanut vuoden 1972 reilusta 30 miljoonasta nykyiseen noin 86 miljoonaan, pääkaupunki Teheranissa 3,65 miljoonasta 9,38 miljoonaan ja toiseksi suurimmassa kaupungissa Mashhadissa 540 000:sta 3,31 miljoonaan.

19.4. Aamulla heräsimme jo ennen viittä ja puoli kuudelta olimme taipaleella, sillä olimme päättäneet ryhtyä liikkumaan auringon tahdissa. Mutta hiekkään valui tuo yritys. Saavuimme Turkin ja Iranin väliselle raja-asemalle kello 6.30 kuullaksemme, että raja avataan vasta klo 8. Mikä muu auttoi kuin mennä tehuoneeseen juomaan lasilliset teetä ja istuskella autos-

sa kirjoittelemassa, lukemassa ja syömässä keksejä. – Raja-asema on mielenkiintoinen. Maiden tullirakennukset muodostavat yhdessä neliönmuotoisen kokonaisuuden, jonka keskelle jää raja-aidalla kahtia jaettu sisäpiha. Ilmeisesti jotkut olivat yöpyneet sisäpihalla, ainakin sen näköisiä ihmisiä ja autoja siellä oli. Varmasti turvallinen yöpymispaikka.

Pääsimme heti klo 8 rajan yli. Myös Iranin tullista selvittiin muitta mutkitta. Shafan paperi oli arvokas paperi [Šaahin kulttuuriministeri oli kirjoittanut meille suosituskirjeen]. Passiin saatiin luettelo kamoista. Rahanvaihto, turisti-informaatio ja auton vakuuttaminen sujuivat 1,5 tunnissa. Pihalla oli koko ajan valtava tungos. Jättiläismäiset rekat puikkelehtivat toistensa lomitse. Käryä ja melua. Dollarin vaihtokurssi oli 76,10, siis 1 markka on alle parikymmentä rialia. Bazargan oli raja-aseman nimi.

Tie Iranin puolella muuttui aivan toisenlaiseksi. Loistava asfalttitie, leveä ja tasainen. [Pohjoinen valtatie oli kunnostettu syksyllä 1971 järjestettyihin Persian

valtakunnan 2500-vuotisjuhlin]. Ensimmäiset kerjääjät olivat 20 m tullirakennuksesta. Tienviitat muuttuivat heti meille käsittämättömäksi kirjoitukseksi. Tavallinen bensa on 90 oktaanista, hinta 6 rialia, siis jonkin verran yli 30 p [40 snt] / litra! Maisema tienvarressa pysyi samankaltaisena, mutta laskeuduimme aika nopeasti 1 300 metriin. Tasainen laaksonpohja, jota reunustavat rapautuneet, kerrokselliset vuoret. Taakse jäi Ararat, edelleen pilviverhon katveessa. Tosin pilvisuus rakoili huomattavasti ja lämpötila alkoi nousta – jokohan pitkät kalsarit voisi pian uudelleen hylätä. Ohitimme neljä kaveria, jotka kuljettivat mukanaan tekstiä, ”Ensimmäinen kävely maapallon ympäri, US Army”. Tavarat kuljivat hevosien vankkureissa. On pojilla pistelemistä.

Ensimmäisessä kylässä, Maku, oli hieno katuvaloverkko; katuvaloja Turkin kylissä ei paljoa näkynyt. Tasakattoisia, ruskealla savella tai valkealla kalkilla rapattuja taloja, myös tiilimuurauksia. Värejä, varsinkin sinistä ikkunapuitteissa. Siisti. Talot nousivat lähes pystysuoralle rinteelle puoliväliin asti, missä oli linnoituksen raunio. Maurin kuvatessa paikalliset nuorukaiset tulivat haastelemaan. Osasivat hyvin englantia. Uteliaita oli melkoisesti, he nojasivat autoon nenä litteinä ikkunoissa tai suoraan sisään ikkunasta. Viehättävät pikkutyöt pyytelivät vissiin lanttia, mitäpä muutakaan tuo kupiksi väännetty koura merkitsisi. Sanaa en ymmärtänyt, mutta hymy oli

kaunis. Naisia tien poskessa, liina kasvojen suojana. Pikkukorppikotka ja pari kattohaikaraa kaartelivat yllä. Soma paikka, varmasti ollut muinoin hyvä linnoituksen sijaintikohta. Härkäpari kynti täälläkin peltoa. Paimenpoika tienvarressa kerjäksi savuketta.

Matka jatkui kohti Tabrizia ja tasanko levisi laajaksi. Riisipeltoja lisää, kuivat maat syysvehnää. Lammaislauman seassa ensimmäiset kamelit, joita aika paljon. Hiekkaa tai soraa, tosin nyt aika viheriövää. Keruupaikalla 70 puoliaavikko, pinta kuiva, kova ja halkeillut, mutta melko kostea sentin syvyydessä. Vain muutama laji kukki, mutta pikkutaimia oli paljon. Ensimmäinen *Chenopodium*, marjasavikka, vasta ruusukkeella, suurimmat 5 cm korkeita, mutta kukkivia. Tiekin nousi välillä aina 1 320 metriin asti. Pikkutuulihaukka hiekkakasalla, haarahaukka, harjalintu. Vajaat 100 km on Marandiin. (PU)

20.4. Tabriz, yli 300 000 asukkaan mattokaupunki. Kadut olivat leveät ja puhtaat, vaikutelma täysin toisenlainen kuin Turkissa. Katuvarsia reunustivat tosin

Teheran, Plant Pests and Diseases Research Institute 24.4. PU

korkeat muuratut aidat, emmekä tiedä, millaista niiden takana oli. Puutarhaa ja joitakin omakotitaloja näkyi, varsinaista slummeja ei ainakaan minun silmiini osunut. Kaikki naiset, jopa joskus aivan pienet tytötkin kulkivat hunnutettuina. Hunnut ohutta sinertävää kangasta. Myös mustia ja ruskeita täysin hunnutettuja naisia näkyi. Väki oli keskimäärin melko hyvin pukeutunutta. Autoja oli paljon, hevosia vähän, vossikoita ei ainakaan sattunut silmiini. Ajoimme leveätä, kuusikaistaista Kiza Pahlavi -avenuea pitkin kohti rautatieasemaa tavoitteenamme Motel Inn. Se oli kuitenkin täynnä, mutta motellin pihalla tapasimme kaksi saksalaista Mercedes-Benzin paikallista edustajaa, joiden avustuksella löysimme mukavan yöpymispaikan, nimeltä Ramsar Hotel. Se oli vanhassa rakennuksessa, mutta ovet ja seinät siistit, tapetoidut ja maalatut, latioilla runsaasti paikallisia punertavia, koreakuvioisia mattoja. Kolmen hengen huone maksoi 320 rialia [23,5 €]. Suihku olisi

Varakkaimpien esikaupunkialuetta vuorten alarinteilla Teheranin pohjoisreunalla. 24.4. PU

ollut käytävissä erikseen, mutta ainakaan huoneeseemme ei tullut lämmintä vettä. Vessoja oli kolme kappaletta, joista sopi valita, yksi pyrki olemaan länsimainen, tosin pytyssä ei ollut reunuksia eikä kantta, ja aamulla kuulemma siellä oli vedenpaisumus. Mutta huoneemme oli tilava, yleisesti ottaen siisti. Suositeltava paikka, niin kuin sen runsas aamupalakin: teetä, maustettua valkoista leipää (vehnää + ohraa?), ”hunajajamia”,

pala juustoa ja paikallisen meijerin huolellisesti pastöroimaa ja taatusti hygieenistä voita. (IK)

20.4. Puolenpäivän jälkeen tuli pakollinen tauko. Automme moottori oli jo jonkin aikaa pitänyt varsin pahaa ääntä. Lopulta avasimme konepellin ja epäily osoittautui oikeaksi: pakoputken etupää oli irti ja mutterit pudonneet tielle. Ilmeisesti ravisteleva tie on hellitellyt muitakin muttereita, mm. vasemman takaoven reistailun syy löytyi löystyneistä muttereista. Mitähän kaikkea onkaan tippunut?

Joku sana maanviljelyksestä, joka täällä on varmasti kovaa ja toiseltaista kuin meillä. Traktoreita ei ole liiemmästi näkynyt, tuskin juuri yhtään peltotöissä. Toukutyöt ovat alkuvaiheissaan, monin paikoin kynnetään härkä- tai aasiparein tai sitten lanataan kynnöstä. Kynnpöpelit, samoin kuin lanakin ovat samankaltaisia kuin Turkissa. Kylväminen tapahtuu yhdellä kädellä vakasta. Monin paikoin kunnostetaan peltoja muutenkin, mm. riisipeltojen patoja ja joesta johdettuja kastelukanavastoja paikkaillaan ja jokirannoista ja kuivista uomista ajetaan aaseilla ja hevosten vetämällä nelipyöräkärriyllä eroosion huuhtomaa maata takaisin pelloille. Aaseilla maata kuljetetaan eläimen selässä olevassa kaksihaarisessa säkissä. Aasi taitaa olla sitkeä eläin, ainakin kuljettavat kuormat ovat melkoisia. Muutaman aarin kokoisia, patojen erottelemia riisilammikkolaikkuja on jokivarressa aika paljon. Paikoin on myös pieniä hedelmätarhoja, jotka ovat jo lähes täydessä

▼ **Matkantekoa Kavirin aavikolle hidastivat muut kulkijat. 25.4. PU**

kukassa; korkeuskaan ei enää ole kuin 1 190 m.

Mutta sitten tuli mielenkiintoista. Tiellä alkoi näkyä aika tavalla pillerinyörittäjäkuvakuvia. Nopeasti kuskattiin takaperin, takajaloilla pyörittäen pillereitä yli asfaltin. Ojasta löytyi oikein kassapain otuksia. Ne yrittivät usein pyörittää palloaan ylös jyrkkiä reunoja ja pyörivät sitten pillerinsä kanssa vinhasti alas. Monasti oli melkoista toraa pallojen omistussuhteista. Koppiaiset yrittivät haudata pallojaan maahan, samalla toinen yritti varastaa pallon. Suurimmat pallot olivat pari cm halkaisijaltaan, siis isompia kuin pyörittäjät. Leikkaus (aasinlantakasa) suoritettiin eturaajojen sahoilla. Elokuvaaminen oli ongelmallista, kun ne ovat kovin nopeita. Pari paikkakuntalaista ihmetteli elokuvauspuuhiamme, ja valpas alkuasukas satoi pillerin liekaan ruohonkorrella. Niin pyörittäjä teki hirmuisesti työtä ja raatoi olan takaa, kävi välillä pallon allakin katsomassa, että mihin juuttui. Näin Mauri sai siitä pätjän purkkiin. (PU)

21.4 iltana saavuimme pienessä sateessa Tehraniin ja löysimme Gol-e Sahra campingin toistakymmentä kilometriä etelään kaupungista. Yksityisyrittäjä Namvar Dihyari osoittautui mukavaksi ja kielitaitoiseksi mieheksi (hyvä englantia, armeniaa, urdua, vähän saksaa ja ranskaa, kaikki opittu korvakuulolta). Toinen yrittäjä piti paikalla pientä ruokapaikkaa, jonka niukka menu oli yksitoikkoinen: kanaa ja ranskalaisia perunoi-
ta. Juomapuoli oli myös on-

gelmallinen. Täällä harrastetaan paljon makeita juomia, coca-colan tapaisia, jotka eivät vie kunnolla janoa. Olutoikeuksia on anottu muttei saatu. Paikan tee ei oikein maistunut meille herkkusuille, jotka Turkissa ehdimme tottua TEEHEN. Mutta onhan vielä edessä monia kuuluisia teemaita. (MK)

22.4. Aamulla lähdimme optimistisina kaupunkiin hoitamaan joitakin välttämättömiä asioita.

Kavirin aavikon elämää: gekkomainen lisko. 25.4.PU

Saimme kokea Teheranin kaaosmaisen liikenteen ja autoilijoiden silmittömän kurittomuuden – varsinkin allekirjoittanut, jonka kohtaloksi tuli luotsata kömpelöä, kookasta ja painavassa lastissa olevaa ajoneuvoamme mainituksa kaaoksessa – ja arvasimme, että hitaasti tulee sujumaan, niin kuin sitten kävikin. Ensin käytiin Suomen konsulaatissa, missä konsuli René Lesche avusti meitä kaikin tavoin. Saimme postia ja kuin ihmeen kautta järjestyi auton huoltokin samaksi päiväksi klo 14. Mutkien ja seikkailujen jälkeen huolto löytyi ja autolle tehtiin jotain. Öljyt ja suotimet vaihdettiin, voitelu suoritettiin, jarrut säädettiin. Sen sijaan eivät olleet kiinnostuneita kajoamaan sähkölaitteisiin ja venttiilikoneistoihin. Näytti kyllä siltä, että niin

olikin parasta. Lisäksi saimme olla tarkkana, että tavaramme säilyivät – työnjohtaja suoraan kehottikin vartioimaan omaisuuttamme. Muu huolto oli siis alkeellista ja kehoa, mutta pesuintoa riitti. Se tuntui olevan lähes rituaalinomaista. Ja mikäpä siinä, jos vain automme vesipesulla ja ilmapuhalluksella pelaa emme valita. Eikä huolto maksanut kuin nelisenkymppiä markkoiksi muunnettuna [53 €]. (MK)

24.4. Aamulla paketoimme tähänastiset keräystuotteemme – kaksi suurta pakkauslaatikkoa, muutama rulla filmiä ja 1 rulla elokuvafilmiä – ja veimme tavarat Shafan virastoon, jossa Shafa junior hoiti asioitamme. Tavaramme luvattiin postittaa heti eikä maksu tullut kuuloonkaan. Saimme pake-
toida kaiken valmiiksi, koska tavaroita ei tullata. Elämme toivossa ja odotuksessa kunnes saamme Suomesta viestin lähetyksen saapumisesta. Meidät opastettiin Plant Pests and Diseases Research Instituten [Iranian Research Institute of Plant Protection] kasvitieteen laitokselle, jossa prof. Esfandiari otti meidät ystävällisesti vastaan. Meille näytettiin kasvimuseo, jossa sanottiin olevan 6 000 lajia Iranin kasveja. Esfandiarin työtoverit F. Fermé,

E. Behboodi ja M. Iranshahr lupasivat järjestää elokuussa meille retkiä ja tulla oppaiksi. Majoituskin luvattiin hoitaa. Sovittiin näyttöiden vaihdosta mainitun laitoksen ja Kasvimuseon välillä. Valokuvattiin laitoksen rakennuksia ja ennen kaikkea puutarhaa, jossa onnenpensaat, ruusukvittenit ja monet muut pensaat kukkivat häikäisevän kauniisti. (MK)

Tamariskipensas ja yksinäinen botanisti suola-aavikolla.
25.4. MK

25.4. Retki Dasht-e Kavirille [Isolle suola-aavikolle]. Esfandiari varoitti retken hankaluudesta ja kehotti lähtemään matkaan hyvin aikaisin, retki venyisi sittenkin iltapimeään. Yöpymistä aavikolla ei missään tapauksessa suositeltu. Lähtömme ei onnistunut odotusten mukaan, sillä mk ja pu sairastuivat edellisenä päivänä vatsatautiin.

Asfaltoitu tie Kavirin suuntaan oli pinnaltaan rikkoutunut, paikoin jopa poikki niin, että oli kierrettävä maaston kautta. Se hidasti kovin matkantekoa. Pienessä Garmsarin kylässä oli vaikeuksia löytää aavikon keskellä oleville vuorille johtava vanha karavaanitie. Se onnistui vihdoin englanninkielisen taitoisen mieshenkilön avulla. Auttamishaluisista ei pikkukylissä ole puutetta, mutta kielivaikeudet voivat olla ylipääsemättömiä.

Iso suola-aavikko oli vaikuttava, vaikka ajan kulumisen takia emme enää voineet ajatella vuorille asti yrittämistä. Armeliaat pilvet hivener varjostivat, mutta kuumuus oli varoittava ja valkoinen suolamaa häikäisevää. Ajoimme kivillä pohjustettua vanhaa väylää joitakin kilometrejä, että päästiin tunnelmaan. Kamelit kävivät arvokkaasti laitumella syöden tärkeän näköisinä harvoista piikkisistä pensaista pieniä lehtiä. Pari tamariskilajia kukki, joitakin heiniä oli kasvun alussa. Maan pinta oli puoleen kenkään upottavan pehmeän, pölymäisen hienon maan peitossa, paikoin valkoisena suolasta. Lämpötila varjossa 29°C. Jokin gekkomainen sisilisko juoksi nopeasti pää pystyssä ja pysähtyi liikkumattomaksi luottaen suojaväriinsä, joka olikin hyvä. Jos päästi liskon silmistään, niin vaikea sitä oli enää löytää.

Kiusallinen häikäisy ja kuumuus kiirehtivät lähtemään takaisin, varsinkaan kun emme päässeet näkemään kuuluisaa autiomaan kukkimista, joka huhujen mukaan oli näin lumisen talven jälkeen parhaimmillaan. Paluumatkalla

keräsimme tien varrelta monia mielenkiintoisia kasveja. Pertin ripuli paheni ja paluumatkalla hän voi useaan otteeseen pahoin. Teheranin campingille päästyämme hän aloitti lääkekuurin. (MK)

28.4. Nyt olemme Kaspiameren rannassa. Komeita hiekkarantoja ja dyynejä. 10 km Amolista paikka 86, "Alnetumia", joka oli ruusujen ja sarsaparilloitten muodostamaa tiheää piikkipensaikkoa ja mahdotonta kulkea. Ilkka keräsi puut, minä yritin kenttäkerrosta. Laidunnettua, kosteahkoa. Maisema taiseishkoa, viljeltyä. Pengerrettyjä riisipeltoja. Puutarhatraktoreilla muokattiin vedessä. Havupuutaimitarha, jossa myös poppeleita.

Ylitettäessä Elburz-vuoristo matkalla Teheranista Kaspiameren rannikolle tie nousi 2 500 metriin, mistä näkyi Damavand, Iranin korkein vuori (5 609 m). 27.4. MK

Talot valkeiksi maalattuja savitaloja, joissa olki- tai peltikatto.

Heti Mahmudabadin jälkeen pysähdyimme erittäin mielenkiintoiselle paikalle. Ilkka lähti rannan hiekkadyyneille, minä dyynien takaiseen metsään. Metsä oli komeata lepikkoa (*Alnus glutinosa* subsp. *barbata*), seassa jokunen vaahtera. Lepät olivat yltympäri köynnösruusujen ja muiden liaanien peitossa (*Smilax*, *Rubus*). Sammaleiset tyvimättäät. Välissä vettä 20–30 cm, ehkä enemmänkin, ei tullut paljoa kahlailtua. Vedessä uiskenteli komeita verijuoikkaita ja rantakäärmeitä. Pohja kova, paksun lepänlehtikarikkeen peitossa. Vesikasveja runsaasti: 2 vitaa (toinen paikoin erittäin runsas), kilpukka, vesitähti (paikoin sangen runsas), sätkin (aika lailla). Suurta leveälehtistä saraa, paikoin täysin peittävänä kasvus-

tona, ja kurjenmieikka. Vesirajassa 2 leinikkiä, konnantädyke (coll.), litukka, pari sammalta (toinen niistä näkinsammal). Rannalla vihvilämättäitä, suikerohanhikki, ym. Mittasin pH:ta: 6,5(–7,0). Ollisipa ollut aikaa viivähtää kauemmin. Vaan ei. – Kiireeseen tulee retkemme niin sanottu tieteellinen toiminta (lukuun ottamatta näytteitä), siis jonkinlaiset tutkielman alut, kaatumaan. Tuon vaivalla haalitun mittauskaluston voisi lähettää kotiin täysin tarpeettomana. – Etelänsatakieli lauloi aivan korvan juuressa. Oli miellyttävän viileätä lehvistökatteen alla. Hiekkalla oli kuuma.

Kävimme syömässä Sarin Inn -raflassa. Mauri + minä söimme sampea, Ilkka päivän menun (riisiä, luumua, lihapöperöä). Alla tomaattisopat, juomina kaljaa ja sevenupia, jälkiruokana turkkilai-

Kaspianmeren rannikon vetistä tervalepän ja persianparrotian vallitsemaa metsää. MK 28.4.

set (hyvät). Lasku tuli, 760 [55,8 €] oli hinta. Hieman ihmettelimme ja aloimme selvittää farsinkielisiä numeroita. Numerot hallitsimme ja helposti totesimme kaloista velotetun yli menun hinnan (120 menussa, 150 laskussa) Summan piti pudota 60 rialia. Tarjoilija lähti korjaamaan laskua. Se putosi 100 rialia [7,3 €]. Siispä jossain muussakin yritettiin sahata. Eikä tarjoilija edes pahastunut, vaan hyväksyi laskuntarkistuksemme.

Sarista kohti Gorgania. Kumpuilevaa ylängön reunaa oikealla, vasemmalla riisiviljelystä. Mäntyä viljelty jonkin verran aitapuuna.

► **Aina kun kaupunki tai kylä alkaa ja päättyy, tiessä oli liikenneympyrä, riippumatta siitä, oliko paikalla risteävää tietä. Liikenneympyrässä oli tavallisesti joku hallitsijaa symboloiva koriste, tässä šaahin kruunu Gorganin laidalla. 29.4. MK**

Täällä muuten on alkanut näkyä taakkaa pään päällä kantavia naisihmisiä. On hiostavan kuuma. Pysähdyksemme aikana auton lämpötila nousi 50 asteeseen. Paljon peltoja paljaina. Näkyy vilja vähän lakoutuvan. Vehnä heilimöi ja joka toinen täti odottaa pikkuisia. Viljan suhteen taitaa täällä tulla kaksi satoa, ei kuitenkaan onneksi tuossa toisessa suhteessa. Vaan kyllä täällä kakaroita on. Pojista melkoinen osa sän-

kitukkaisia. Maurikin jo tuntee komplekseja ja kasvattaa pitkää tukkaa. (PU)

29.4.–1.5. viivytettiin Mohammed Reza Shah Wildlife Park -puistossa [Golestan National Park (ks. Uotila 1973)]. Asuimme puiston hallintokeskuksessa Tangehgo-lissa ja retkeilimme omin neuvoin lähialueella.

30.4. teimme pitemmän koko päivän retken Ali Zande Moghadamin opastuksella. Pysähdyimme jo joidenkin satojen metrien jälkeen ensimmäisen kerran katsomaan tulppaaneja ja valkokukkaista laukkaa. Nähtiin komeita kämmeköitä. Lisäksi rinteessä kasvoi *Acer monspessulanum* subsp. *turcomanicumia*, haisukurjenpolvea, jotain tähdikkiä, tyräkkiä ja emäkkiä, ynnä muuta. Seuraava pysähdys oli ylempänä niityllä ja mäenrinteessä niin korkealla, että puuvartisista siellä kasvoi vain matalia tamariskipensaita. Tiheät unikkokasvustot kukkivat hehkuvan punaisina. Lajeja oli runsaasti. Nähtiin ja otettiin näytteitä: muun muassa keltainen kurjenmiekkä, nuokkuliuskio, voikukka, pari pukinpartaa, marskililja, helmililja, rasti, punakukkainen laukka, kattara, pari sarjakukkaiskasvia, ristikkukaiskasvi, oudon näköisiä piikkisiä puskia (heimonkin määrittäminen usein epävarmaa). Muovipussit täyttyivät nopeasti ja kuuma sää pakotti asettelemaan kasvit oikopäätä puristimeen.

Uotila, P. 1973: Mohammed Reza Shah Wildlife Park – Iranin tuleva kansallispuisto. Suomen Luonto 32: 124–127.

Noin 10 km päässä käännettiin päätieltä kieltoaululla merkitylle sivutielle ja pian saatiin kiikareilla ihailta puolta tusinaa virkeitä gaselleja, jotka kevyesti pitivät meidät säädyllisen välimatkan päässä. Välittömästi sen jälkeen tavoitettiin näköpiiriin kaksi suurta laumaa villilampaita, oppaan arvion mukaan yhteensä noin 250 yksilöä. Seuraavat pienet laumat olivat villivuohia, jotka kepein askelin pakenivat ylös rinteitä. Nähtiin pari haukkaa, komea korppikotka ja sieviä kalliopyitä. Opas kertoi tavanneensa keran leopardin aivan läheltä, noin parinkymmenen metrin päästä, ja vihainen iso kissa oli.

Tie nousi aseman 800 metristä aina noin 1 800 metriin, Almesh-nimiselle ylängölle. Saimme ihailta, valokuvata ja kerätä useita aivan vieraita lajeja, muun muassa eri värisiä tulppaneja. Tien päättyessä metsästysmajalle jätettiin kulkuneuvo suuren puun varjoon ja jatkettiin polkua pitkin jalan. Mieleenpainuvia olivat komeat puumaiset turkinkatajat, korkeimmat arviolta 8 m, hyvin paksurunkoisia ja ilmeisen iäkkäitä. Pensaista mainittakoon joku efedra, tuimio, patjamainen kurjenherne ja kuusama. Sulavan lumen läpi kukkivat keltaisen krookukset [*Crocus almeshensis*, hyvin suppea-alainen endemiitti] ja aivan niiden alapuolella märässä kylmässä maassa pieni kurjenmiekka [*Iris reticulata*]. Opas kertoi krookusten kukkien olevan erittäin lyhytikäisiä. Yhtenä päivänä kukkivat, seuraavana lakastuvat, oli hänen mielipiteensä. Eräät

Kuva MK

kivet olivat hyvin jäkäläisiä, mutta niiden lajisto niukka. Ruusu, toinen marskililja, isolehtinen, ja paljon täysin tuntemattomia lajeja. Pulska ruttojuuri, kookas moni- ja valkokukkainen lilja, kookas käenrieska ja monia muita. (MK)

2.5. Tie laskeutui vedenjakajan jälkeen laaksoon kulkien etupäässä 1 000 m yläpuolella. Tienvarret täysin puuttomia, vain joissain jokilaaksoissa muutama istutettu poppeli ja muu puu. Lammaslaumoja. Kasvillisuus sangen niukkaa, etupäässä vain 1-vuotisia (ristikukkaisia, hernekasveja,

yms.). Jokunen savikylä tien varressa, yhtä valokuvattiin kovasti. Bojnordissa söimme siistinnäköisen hotellin kuppilassa.

Tie on tällä hetkellä hienoa asfalttia, ennen Bojnordia oli 60 km pätkä päällystämätöntä ja tietyön alla olevaa kärryolkua, oikein keljua. Toivottavasti se on paremmassa kunnossa palattaessa. Ainakin miehiä oli kovasti töissä, tehokkuus ei kyllä näyttänyt olevan kovin suuri.

Golestanin kansallispuiston hallintokeskus. 1.5. MK

▲ Golestanin kansallispuiston hyrkaanista metsää. 1.5. MK

► Persianpartotia. 1.5. MK

▼ Kukkiva unikkoaro on hehkuva punainen. 30.4. PU

Nomadien, kamelien ja lampaiden lauma. Kauniit nomaditytöt johdattelivat muutaman kamelin karavaania tien laitaa. Isot nyytit kelluivat kamelien selässä, erään kasan päällä kaiken huippuna vaappui yksi kana. Teltoja, lammaslaumoja ja kameleita. Paljon. Seutu oli vuorten välistä ylätasankoa ja melkoinen osa siitä näyttää olevan dry farming -viljeltyä. Loppu on nomadeilla. Juuri yksi sakki kameleineen pysähtyi alkaen pystyttää leiriä. Komean näköistä, Värikkäät asut, suuret nyytit kameleilla, hälinää ja elämää. Kuvattiin tietysti. 1 130 m korkeus.

Sharezassa on täysi liputus. Tyypillinen tákäläinen kaupunki: avenue ympyröineen ja šaahin-vallanmerkkeineen, pienet sivukadut, liikkeet pääavenueella ja poikkikatujen alkupäissä, tavarat puolittain kadulla. Pihat ympäröity muurilla – ainakin tielle päin. Mauri kuvasi kaupungin itälaidan sinisestä muoviletkusta tehdyn riemukaaren. (PU)

3.5. Quchan, klo 8.45, lähtölukema 13 127 km. Yövyttiin Ghoochan Inn -hotellissa. Huoneen hinta 690 rialia, yhteensä kaikkiaan 1 486 [109 €], johon sisältyi soodavesiä ensi janoon, illalla paisti, salaattit, skoolit, kahvit ja aamiainen kahdella munalla.

Illalla Pertti ja Ilkka ahkeroivat kovasti prässien kimpussa ja saivat kuivaa tavaraa 2 laatikollista. Välttämätön toimi, koska kaikki aaltopahvimme ja imupaperimme olivat kiinni kasveissa, joten uusien kerääminen oli jumissa.

Almehin ylängön komeita turkin- katajia. 30.4. PU

Parin päivän pysähdys Wild Life Parkissa oli keruun kannalta sängen tuloksellista. Hotellin piha oli hyvin valaistu, eikä kylmäkään häirinnyt, kun lämpöä oli vielä 24 °C varjossa iltakuudelta. Samaan aikaan allekirjoittanut kehitti negatiiveja hotellihuoneen kylpyhuoneessa. Hiukan hidasta ja työlästä näin kenttäoloissa. Lämmin vettä ei tullut, kylmä oli noin 16 asteista. Kemikaalit liukenivat huonosti. Litran mineraalivesipullo sai toimia mittana. Liemet sekoitin parissa muovipesuvadissa. Sain tehtyä 2 rullaa 120 Tri-X:ää ja 5 kpl laakafilmejä. Jälki näytti normaalilta.

Yöllä ja aikaisin aamulla satoi. Seitsemältä vielä pulskat pilvet

ajelehtivat taivaalla ja lämpöä oli vain 15,5 °C, mikä tuulen kanssa sai ihon kananlihalle. Nyt pilvet ovat jälleen huvenneet, on utuinen pilvipouta ja kuumaa. Maa pölistee kuivana pelloilla traktorien jäljessä. Tie jatkuu taivaanrantaan tasaisena, suorana ja

hyvöpintaisena. Maisema aava, viljelyseltoja molemmin puolin melko etäällä ympärillä kohoavien vuorten tyvelle asti. Vastaan tulee kohtalaisesti linja-autoja, muuten olematon liikenne. Runsaasti naisia töissä pellolla värikkäissä vaatteissaan.

► Almehin keväisiä sipulikasveja:
Tulipa micheliana ja *Crocus
almehensis*. 30.4. PU

Kuvauksellinen savikylä. 2.5. PU

Huolellisesti padotut, pellon pintaa korkeammalla olevat ojat virtailevat hiljakseen ja niistä johdetaan sopivissa kohdissa vettä viljelyksille. Tämä maa on janoista ja ilmeisesti vettä tarvitaan todella runsaasti. Kahden miehen lapiotyö menossa. Lapiossa on pitkä varsi, jota toinen ohjailee. Lapioterä leveä ja sen reunoissa reiät, johon on kiinnitetty naru. Siitä toinen mies vetää ja näin säästyy kumartumisen ja polkemisen vai-va. Lienee asianmukainen työtap näissä oloissa. Samoin kenties

paksut vaatteetkin. Yhtä ainoata miestä ei ole ollut paidattomana peltotöissä. Täällä on aurinkoa liikaa, on viisasta sitä välttää. Työtaukoa pidetään kello 13–16, vastaavasti työskennellään noin 20 asti (ylimalkaisia havaintoja). Koemme päivittäin, että iltapäivän tunnit ovat tukalimmat. Pitempien pysähdysten jälkeen auto aina oikein hehkuu, kun lähellekin menee ja mustat keinoahkaiset istuimet ovat niin tuliset kuin kunnolla lämmitetty suomalainen saunan laude. Kättä siinä ei juuri voi pitää. Keskipäivällä varjot ovat hyvin lyhyet ja kirkas aurinko on

niin korkealla, että ei sanottavasti häikäise. Vastavalokuvienkin otto käy päinsä, varsinkin paikoissa, joissa on vaaleita heijastavia pintoja.

Lähestymme Mashhadia, jossa on esitteiden mukaan yli puoli miljoonaa asukasta [nykyään 3,3 miljoonaa], siis väkiluvultaan Helsinkiä vastaava kaupunki, mutta ei muuten. Olemme jo tottuneet siihen, miltä täällä päin maailmaa puolen miljoonan asukkaan kaupunki näyttää. 'Kiharaa' tekstiä tienvarsikylteissä. Emme

Paimentolaisia kameleineen. 2.5. PU

◀ Mashhad, Goharshadin moskeijan ympäröstön basaareissa riitti väkeä. 3.5. PU

▼ Mashhad, turkoosi-kauppiaan myyntipöytä moskeijan edessä kadulla. 3.5. PU

vieläkään tiedä, mitä merkitsee usein toistuva lause, joka on maaseudulla maalattu savimajojen ja muurien kylkeen, onko se Coca-Cola mainos, vaiko jotain tärkeämpää. Kirjoitukset ovat pysyneet käsittämättöminä.

Welcome to Mashhad, on englanniksi kiharan kirjoituksen alla. Kukkaistutuksia, värikkäitä merkkejä, suurehko sisääntuloympyrä, keskellä tyylikäs, siro ja korkea moderni patsas, en huomannut tällä kertaa kruunua. Pitkä poppelikuja, kaksikaistainen katu kumpaankin suuntaan, puita vastaan tulevan ja menokaistan välissä. Nopeusrajoitus 50 km tunnissa. Seuraava ympyrä: jättiläisperhonen, värilampuin somistettu. Taas ympyrä: kullanvärinen šaahin patsas massiivisella jalustalla. Harhailujen, kilometrien ajon ja kyselyjen jälkeen löytyi Afganistanin konsulaatti kello 11.45. Varttitunnissa saatiin Afganistanin viisumeihin jatkoaika kuukaudeksi. Kaksi mashhadilaista, opettaja ja lääkäri, tulivat jututtamaan ja opettaja lähti opastamaan.

Käytiin turkoosihomossa: meille tarjottiin teetä ja selitettiin, mikä on korkealuokkainen turkoosi. Mattokaupassa tehtiin samoin: teetä ja selvitys korkealaatuisesta persialaisesta matosta. Pettymys ei näkynyt, vaikka kauppoja ei tullut. Kierrettiin Mashhadin keskusmoskeijan ympärillä olevia ihmeellisiä basaareja ja koettiin monia elämyksiä. Päämoskeija oli ihmeen ihana. Kielletty vääräuskoisilta. (MK)

4.5. Yövyimme hotelli Ariassa, ja lähdimme kello 7.50. Edellisiltana olimme vielä kävelyllä. Kuuden

aikaan kirjeet oli kirjoitettu ja vieti postiin. Kirjemaksut lienevät olleet hieman halvempia kuin Teheranissa. Postivirkailija kirjoitti ystävällisesti farsiksi sanan Finland joka kirjeen ja kortin alle. Lähdimme sitten astelemaan pääkatua, Pahlavi Avenueta, uskoen pian löytävämme hyvän ravintolan. Se oli kuitenkin vaikeata. Jouduimme vihdoin Hotelli Iraniin, joka oli varmasti hyvin monen tähden luksushotelli. Meidät ohjattiin tunnelmavalaistuun ravintolan tapaiseen, jossa lattian keskellä oli tanssitila. Pääkokki oli kuulema

vielä poissa ja saimme odottaa kello seitsemään ennen kuin tournefourt saatiin paistetuksi. Juomaksi suunnittelimme ottamalla listalla olevaa punaviiniä – tosin kiellettyä juomaa tässä maassa. Niinpä sitä sitten ei löytynytäkään. Määrittelimme kuitenkin erään pullon roseksi; yllätykseksemme se osoittautui ylen voimakkaaksi ja makeaksi juomaksi, likööriksi. Kahvi oli erinomainen. Lasku juomineen ja tomaattikeittoineen nousi 750 rialiin [55€]. Selvisimme vihdoon ravintolasta ja matalien pöytien äärestä, missä polvet eivät sopineet pöydän alle.

Toista sataa kilometriä on ajettu ja tien varressa on dyynintapaisia hiekkavalleja, joissa näkyvät selvästi tuulen jäljet, 'väreet'. Miekkalilja on edelleen hyvin runsas. Aamun kirkkaus aikaa taas vähetä ja maailma kietoutuu utuun, vuoretkin kietovat hunnun ympärilleen. Vehnäpeltoa taas tähkällä. Kilpikonnakin oli keskelä tietä, jätimme pyörien väliin. Samannäköinen ja kokoinen kuin

Iran on tunnettu matoistaan; värjättyjä mattolankoja kuivumassa Mashhadin itäpuolella. 4.5. MK

Turkissa. 40 km Torbat-e-Jamiin, tie taas viivasuoraa kilometrikauppalla. Laaja tasanko, jolla vihreitä peltoja. Jonkin verran kanavointia, mutta kuivaltapa näyttää. Maa on kovaa hiesua, kaikki näyttää kynnetyiltä, jos kohta osa maista aivan ilmeisesti kesannolla. Kuivia puronuomia monin paikoin, mutta teiden lähelle on rakennettu melkoisia penkereitä, josta sopii päätellä, että aikanaan vesi on virtailut niissä voimalla. Nelikulmaisia savitiiliä kuivumassa auringossa.

Vuoret rupeavat väistymään. Tie aina vain silmäkantamattomiin luotisuora. Pitkästyttää ajaa. Kylät on kaikki ympäröity korkealla saviaidalla, jossa siistit puiset ovet.

Italianmiekkalilja (*Gladiolus italicus*). 4.5. MK

Talot yleensä ikkunattomia, vain pieniä luukkuja tai paremminkin mustina ammottavia reikiä. Siellä täällä siniseksi vedetyt ikkunapuitteet tai ovi. Toisinaan ovenpielet savesta kauniisti muovailtu – täytyy sanoa, että rakennuksissa on tiettyä tyyliä. Km 13 435: näkyy taas noita sorarenkaita pelloilla, jotka kaikei osoittavat tuota käsin jo ammuin tehtyä arteesista kastelusysteemiä. Mitä "myyrien" työtä se onkaan ollut!

Ukkonen jyrisee. Kello 11.45, nyt jo vähän ripottelee. Englantilainen lantikka meni ohi ja kuljettaja pani kätensä ulos ikkunasta pysäyttäen meidät. Stainton [englantilainen aluetta tunteva botanisti, jonka kanssa olimme kirjeenvaihdossa ennen matkaa!] Hän oli ollut Pakistanissa ja Afganistanissa, oli nyt matkalla Lontooseen. Ei ollut kerännyt paljoa tavaraa eikä ollut päässyt Intiaan. Arveli, ettemme mekään pääsisi. – 12.05 alkoi sade, ehdimme panna muovit prässien päälle katolle, ja Pertti ajelee hiljaa.

Toivoisinpa, etteivät kaikki aivan perusteellisesti kastuisi. Sade on rankka, rakeitakin. Ojissa on yhtäkkiä runsaasti vettä ja pellot kiiltelevät märkinä. Maa on niin tiivistä, että rajua sate ei ehdi imeytyä siihen. Jo kello 12.10 sade lakkausi. Tuolla alkaa jo aurinko paistaa ja tässä ovat maat jo jokseenkin kuivia. Torbat-e-Jamiin on matkaa enää 5 kilometriä. (IK)

Torbat-e-Jam, savimajoja, puiden reunustamia katuja, puut huonokuntoisia. Myös mäntyjä istutettu katujen varsille. Pysähdyttiin ryypäämään pepsit. Pohjanoteeraus hinnassa, vain 6 rialia [40 snt] pullo. Otettiin muovit pois prässien päältä. Prässit olivat aivan kuumat.

Kolmen aikoihin saavuimme Taybadiin, jossa Inn löytyi helposti. Hotelli mukava paikka, ei liian siisti, jotta saatoimme prässätä iltamyöhään ho-

▲ **Keltaputken (*Ferula*) vallitsemaa steppiä lähellä Taybadia. 5.5. MK**

► **Rauniosavikka (*Chenopodium murale*) ja seassa haisusavikka (*Chenopodium vulvaria*) Taybadin hotellin puutarhassa. 5.5. MK**

tellihuoneessa. Ennen prässäystä keräsin hotellin aidatulta pihalta ja puutarhasta rikkaruohoja, muun muassa 4–5 eri savikkalajia. Illalla prässätessämme hotellin puutarhuri toi tilaamamme kaljat ja samalla mainitsi nimiä sängyille levitettyihin kasvinäytteisiin. Kirjoitin nimet ääntämisen mukaan prässäysarkkeihin. Tosin foneettinen teksti ei kyllä varmaankaan vastaa kunnolla hänen sano- maansa. Mies oli aika innostunut. Hän haki pihalta vielä muutaman

kasvin, joita en ollut kerännyt. Huoneessamme oli suihku, ja haaleata vettä tuli, joten itsensä ja vaatteittensa peseminen oli paikallaan. Illalla kävi kova tuuli. Kuulemma paikan nimi, Taybad, merkitsee tuulta, jota täällä on kovin yleisesti. (PU)

Uotila, P. 2022: 50 vuotta Kasvimuseon tutkimusmatkasta lounaiseen Aasiaan. Saatteeksi & osa 1. Saksasta Balkanin läpi Turkkiin. *Botanicum* 2/2022.

